

Based on the studies conducted in the key areas (Aggtelek Karst, Bakony, Bükk, Mecsek, Munții Apușeni) the development and evolution of sink holes can be summarised in the followings:

In the beginning sink holes of the uncovered karsts are wide. In the course of their evolution the sink holes do not widen, they rather deepen. This leads to the transformation of the limiting slope with a gradual prevalence of the concave section at the expense of the convex one.

In the beginning sink holes of the covered karsts are of minor width, then (as they widen) the side slopes retreat but retain their shape (i.e. the convex section is not shrinking).

The above considerations might be interpreted in a way that the uncovered karstic depressions develop through surface solution while the covered ones by opening of their entrance and widening.

Translated by the authors

Godó Nándor–Tóth József (szerk.): Földrajzi tanulmányok a pécsi doktoriskolából II. Pécsi Tudományegyetem, Földrajzi Intézet, 2000, Pécs, 341 p.

2000. második félévében a Pécsi Tudományegyetem Földrajzi Intézetének köszönhetően a Doktori Iskola újabb – immár hagyományosnak mondható – tanulmánygyűjteményét vehettük kezünkbe. A 17 szerző által jegyzett kötet 15 tanulmányt tartalmaz, amelyek a geográfia szerteágazó területéről négy témakör köré csoportosulnak: történeti és politikai földrajz, Magyarország társadalmi-gazdasági földrajza, regionális vizsgálatok Magyarországon és nemzetközi regionális vizsgálatok. Mint azt a kötet bevezetőjében TÓTH József professzor is említi, e témakörök nem ölelik, nem is ölelhetik fel a földrajz egészét, inkább a doktoriskola résztvevőinek főbb érdeklődési irányairól tanúskodnak.

A történeti és politikai földrajzi témakört BORDÁS-GIESZ István Kárpátalja 1939-es területi revíziójáról írt tanulmánya vezeti be. Igazi történeti áttekintés ez Kárpátalja és a rutén nép korabeli helyzetéről, a területi revízió II. világháború előtti előzményeiről és következményeiről. Az autonómia- és önkormányzat-tervezet bemutatásán keresztül ütközteti a korabeli véleményeket, rávilágítva a revízió fontosabb gazdasági következményeire is. A szerző – nem titkoltan – elsősorban történelmi aspektusból vizsgálja a területi revízió folyamatát, ami a tanulmány erőssége, de egyben gyengesége is. Igazi csemegét jelenthet ugyanis a történelem iránt érdeklődő olvasóknak, ugyanakkor a revízió tényleges földrajzi hatásai háttérbe szorulnak. Ebben a tekintetben klasszikus történeti földrajzi munkaként jellemezhető HORVÁTH István és TÓTH Sándor Nagypeterdtről írt publikációja, amely a 19. sz. végéig történt társadalmi-gazdasági változásokat foglalja össze. Egy baranyai kisfalú elsősorban 18. sz.-i területi, társadalmi és gazdasági változásainak bemutatásával megismerkedhetünk a tágabb környezet korabeli viszonyaival is. A gazdagon illusztrált tanulmány remélhetőleg folytatódik századunk eseményeinek feldolgozásával is, bizonyítva, hogy a falu él és élni akar. Elmélyült kutatómunkáról tanúskodik PANDUR Anett tanulmánya, amely a 19. sz.-i Baranya közegészségügyi helyzetével, valamint az 1872–1873-as kolerajárvány területi terjedésével és az ellene tett intézkedésekkel ismerteti meg az olvasót.

A Magyarország társadalmi-gazdasági földrajza c. fejezetben elsőként GODÓ Nándor – a kötet társszerkesztőjének – rendkívül összefogott tanulmányát olvashatjuk a magyar mezőgazdaság átalakulásáról, az ágazat utóbbi 10 évének legfontosabb történéseiről. Helyzetelemzését különösen értékesé teszik az Európai Unió összehasonlítások, valamint a hazánkban tapasztalható mezőgazdasági válság okainak feltárása. JELENSZKYNÉ FÁBIÁN Ildikó a házasságkötések megyei kapcsolatrendszerének feltárását választotta témájául. Mindenkinek ajánlom e publikációt, aki kíváncsi arra, miben is különböznek egymástól párválasztás terén a férfiak és a nők – természetesen földrajzi értelemben. Az elsősorban KSH-adatokra támaszkodó tanulmány elemzései és gazdag ábragyűjteménye rendkívül jó kiindulási alapot jelent egy későbbi átfogóbb szociográfiához, amelynek aktualitását adhatja többek között a magyarság már-már tradicionálisnak mondható fogyása is. TRÓCSÁNYI András és NAGY Árpád Magyarország iskolázottsági térképét tárják eléink. KSH-adatokra támaszkodva az iskolázottság regionális jellemzői mellett részletesen írnak a szerzők a megyei viszonyokról. Talán szerencsésebb lett volna, ha értékes leírásukat néhány tematikus térkép segítségével vizuálisan is megjelenítik, tovább emelve tanulmányuk színvonalát.

A kötet harmadik fejezetébe kerültek a hazai regionális vizsgálatok. ENGELBERTH István Nógrád megye rendszerváltozás utáni helyzetét elemzi, számba véve a megyében tapasztalható társadalmi és gazdasági válság legfontosabb okait. Pozitívumként értékelendő, hogy a szerző tanulmányában érinti a fejlesztési elképzeléseket és kitér a megye kistérségeinek viszonyaira is. KERESÉ Tibor klaszszikusnak mondható demográfiai elemzése Miklósi, egy Somogy megyei aprófalú népességének változásait mutatja be. Ebben a történeti áttekintés mellett helyet kapott a nemek és korcsoportok, iskolai végzettség és foglalkoztatottság szerinti megoszlás felvázolása is. MÁTÉ Andrea tanulmányán keresztül a szekszárdi borvidék fejlődésének leírása is helyet kapott a kötetben. A táblázatokkal gazdagon illusztrált írásban nemcsak az ismertebb szőlő- és borbajtákról, hanem a borkultúra kifejlődéséről a vidéken, továbbá prognosztizálja az Európai Unió csatlakozásunk után a borpiacon várható tendenciákat. TÉSITS Róbert négy külföldi többségi tulajdonban lévő hazai cég humán erőforrásainak feltárásával vizsgálja a gazdasági átalakulás következményeit Magyarországon. Bemutatja többek között a cégek üzemi szervezetét, tulajdonosi viszonyainak, térszerkezeti kapcsolatainak, piaci stratégiáinak változásait, s kitér azok szociálpolitikai, munkaügyi helyzetére is. A tanulmány igazi értékét mégis a kutatás eredményeinek összefoglalása adja, ahol a szerző 20 pontban foglalja össze a gazdasági átalakulás legfontosabb hazai jellemzőit.

A kötet zárófejezete nemzetközi regionális vizsgálatok eredményeit bemutató tanulmányokat tartalmaz. CSAJÁGHY Nóra az életszínvonal és életminőség regionális viszonyait elemzi az Egyesült Királyság példáján keresztül. Az ábrákkal és táblázatokkal gazdagon illusztrált írást mindenkinek ajánlom, aki kicsit mélyebben érdeklődik a Nagy-Britanniában és Észak-Írországon tapasztalható regionális különbségek iránt. Akit viszont inkább a kontinens országai érdekelnek, olvassa el GÜTI Erika és TÓTH Sándor, valamint KÁRAI Ferenc írását. Az első szerzőpáros Belgium vallon-flamand-német nemzetiségek együttélésének kérdését boncolgatja, utóbbi pedig a törökországi kurdok helyzetét tárja elénk rendkívül élvezetes formában. Mindkét tanulmány részletesen tárgyalja a történelmi viszonyok alakulását és hatásait, s míg GÜTI és TÓTH írásában gazdasági hurokat is megpendít, Kárai bátran nyúl pártpolitikai kérdések feszegetéséhez. MILETICS Péter tanulmánya a délkelet-ázsiai modellt mutatja be. Publikációjában Japán, Dél-Korea, Tajvan, Hongkong és Szingapúr gazdasági helyzetébe nyerhetünk bepillantást. A kötetet SZUKK Olivér írásával zárul, amelyben elemzi Nagy-Britannia útját az Európai Közösségbe a II. világháborútól napjainkig.

A tanulmánykötetet kézbe fogva vegyes érzelmek kavarnak az olvasóban. Pozitívumokkal és negatívumokkal egyaránt találkozhatunk a könyvet lapozgatva. Rendkívüli értéke a gyűjteménynek, hogy a témaválasztás szerteágazó, mutatva a fiatal kutatók érdeklődésének széles skáláját. A gyűjtemény nemcsak a földrajz iránt érdeklődők számára nyújthat élvezetes olvasnivalót, hanem számos egyéb tudományág képviselője számára is. Ugyanakkor azt az örvendetes tényt sem szabad lebecsülnünk, hogy a pécsi doktoriskola hallgatóinak rendszeres publikációs lehetőséget adnak ezek a tanulmánykötetek. Követendő példaként álljon az ország többi egyeteme előtt. További pozitívumként értékelendő a kötet táblázatainak és ábráinak egységes karakterisztikája és nagyjából azonos, jó színvonalú. Eltekintve néhány apróbb szerkesztési figyelmetlenségtől, amit pl. PANDUR Anett tanulmányában a rossz helyre került ábra és táblázatok jeleznek, a kötetet ebben a tekintetben sem érheti bírálat. Ugyanakkor a könyv külső megjelenésében visszalépést tapasztaltam a korábbi színvonalhoz képest, bár ennek objektív – anyagi – okai lehetnek. További bírálatként említhető, hogy több, tartalmilag kiváló tanulmány értékéből sajnálatos módon elvesz az illusztráció hiánya, ami nélkülözhetetlen velejárója egy igazi publikációnak. Javasolom, hogy a KSH-adatok feldolgozása mellett szerepeljenek a saját empirikus felmérések eredményei is, ami mindenképpen emeli a tanulmány színvonalát. A felhasznált irodalom esetében a szerző próbálja megtalálni az arányt a hivatkozásokat illetően, azaz ne legyen túl kevés, de túl sok sem, ill. érdemes tartózkodni az önhivatkozások túlzott előfordulásától is.

A fentiek ellenére mindenkinek olvasásra javaslom a pécsi doktoriskola hallgatóinak tollából kikerült legújabb kötetet. Talán nemcsak a magam nevében állítom, hogy nagy izgalommal várjuk a következő tanulmánygyűjtemény megjelenését, hiszen a pécsi doktoranduszi kötetek a hazai földrajzi irodalom sajátos színfoltját képviselik.

EGEDY TAMÁS